

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2016

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2016—2019

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2016 (RP 30/2015 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 5.11.2015.

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2016—2019 (SRR 1/2015 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 23.10.2015.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- ekonomidirektör Mika Niemelä , arbets- och näringsministeriet
- direktör Hannu Kemppainen, Innovationsfinansieringsverket Tekes
- verkställande direktör Pauli Heikkilä, Finnvera Abp
- vetenskaplig direktör Anne-Christine Ritschkoff, Teknologiska forskningscentralen VTT Ab
- ekonomisk expert Simo Pinomaa, Finlands näringsliv rf
- ekonomisk expert Petri Malinen, Företagarna i Finland rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Näringslivets forskningsinstitut ETLA
- Statens ekonomiska forskningscentral (SRR 1/2015 rd)
- Centralhandelskammaren (RP 30/2015 rd)
- Löntagarnas forskningsinstitut (RP 30/2015 rd).

Utlåtande EkuU 11/2015 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

RP 30/2015 rd

Allmänt. Ekonomiutskottet framhåller att det primära målet med regeringens ekonomiska politik, precis som med budgetpropositionen, är att få Finlands ekonomi på fötter igen och generera hållbar tillväxt och större sysselsättning, men också att balansera upp de offentliga finanserna med utgiftsneddragningar. Regeringens strategi är att de offentliga utgifterna inte ska öka som andel av bnp och att skattekvoten inte längre ska stiga. Det förefaller dock uppenbart att anslagen för utgifterna måste höjas inom vissa delområden till följd av oförutsedda omständigheter som delvis är oberoende av vad Finland gör. Utskottet ställer sig bakom huvudlinjerna i budgeten, men vill framhålla följande synpunkter angående arbets- och näringsministeriets huvudtitel.

Källor till tillväxt. De sakkunniga underströk att humankapitalet spelar en stor roll som motor för den kommande tillväxten i vårt land. Flera av de sakkunniga framhöll att staten bäst kan medverka till tillväxt genom att ge befolkningen bättre utbildning och stödja produktutveckling och forskning. Det är uppenbart att en del av åtgärderna för att balansera statsfinanserna också drabbar dessa delområden. Det gäller dock att inte spolia de framtida tillväxtpotentialerna. Neddragningarna måste anpassas storleksmässigt och avvägas bättre för att inkräkta så lite som möjligt på aktiviteter som är viktiga för tillväxten inom exportbranscher. Detta för att exporten och därmed också sysselsättningschanserna är den stora frågan i vår ekonomi. De mest sannolika åtgärderna för att lyckas med det är att satsa på kvalitet inom exporten och kostnadsmässigt bli mer konkurrenskraftig. Hur företagen ska ro i land med det beror i hög grad på den omvärld näringslivet verkar i, vilket inbegriper det offentliga stödet till forskning och utveckling, men på sikt också utbildningskvaliteten. Internationaliseringen i små och medelstora företag spelar en viktig roll som tillväxtpotential. Därför är det viktigt att tillhandahålla högkvalitativa och likvärdiga tjänster för att backa upp internationaliseringen. Enligt uppgifter till utskottet kommer bidragsanslagen till Tekes att drabbas av omfattande nedskärningar. När moment eller organisationer behandlas bör man komma ihåg att också andra förvaltningsområden än arbets- och näringsministeriet förfogar över resurser som går till forskning och utveckling i företagen. Exempelvis Tekes har haft tillgång till medel från arbets- och näringsministeriet, kommunikationsministeriet och utrikesministeriet.

Spetsprojekt. Spetsprojekten tar sikte på att införa strukturella reformer och förbättra funktioner med stort mervärde. Inom arbets- och näringsministeriets ansvarsområde finns det ett spetsprojekt som ska förbättra konkurrenskraften med hjälp av bättre förutsättningar för näringsliv och företagande. Det innefattar bland annat åtgärder för att stärka nätverket Team Finland, förbättra företagens finansiella ställning och eget kapital, ge miljöteknikprojekt mer luft under vingarna och starta regionala innovationer och försök inom näringsgrenar stadda i omvandling. Ekonomiutskottet anser att initiativen pekar i rätt riktning.

Finansiering till företag. Större företag får också finansiering utanför banksektorn, men ju mindre företag desto större sannolikhet för att det är beroende av medel från bankerna. Finansmarknadskrisen och nedgången i realekonomin har gjort att finansiärerna synar kreditriskerna noggrannare och lägger allt större vikt vid prissättningen av riskerna. I det läget får offentliga finansiella instrument en framträdande roll eftersom de ersätter brister på marknaden. Tack vare ex-

Utlåtande EkUU 11/2015 rd

empelvis ersättningarna för kreditförluster för finansiella medel till små och medelstora företag kan Finnvera Abp bevilja lån och borgen också när företagens säkerheter är otillräckliga mätta med affärsbankernas parametrar för utlåning.

När villkoren för de offentliga finanserna hårdnar blir det allt viktigare att vi har ett sammanhållet och konsekvent stödsystem. Det gäller att bevaka effekterna av åtgärder och instrument för att finna de mest effektiva metoderna för att främja tillväxt.

SRR 1/2015 rd

På kort sikt behövs det utgiftsneddragningar för att balansera upp de offentliga finanserna, men på medellång sikt är det av stor vikt att införa den typen av omstruktureringar som dels höjer produktiviteten inom offentlig sektor, dels bromsar upp utgiftsökningen. Vid fortsatt långsam ekonomisk tillväxt är skattebasen svag samtidigt som de offentliga finanserna inte stärks som förväntat. De budgettekniska vägvalen får dock inte omintetgöra den materiella grunden för omstruktureringar.

De sakkunniga lyfte fram de förutsedda verkningarna av att utgifterna vid offentliga institutioner med uppgift att stödja forskning och utveckling skärs ner och uttryckte sin oro över att hävstångseffekten uteblir. I synnerhet vid EU-projekt har den nationella medfinansieringen varit en betydande hävstång, men samtidigt ett villkor för att över huvud taget få bidrag och för att ta hem den nationella finansieringen i form av projektmedel. Ekonomiutskottet ställer sig bakom de sakkunnigas synpunkter och uttrycker sin oro för att femårsramen försvagar de mest sannolika tillväxtfaktorerna i vår ekonomi.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 21.10.2015

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Kaj Turunen saf
vice ordförande Harri Jaskari saml
medlem Harry Harkimo saml (delvis)
medlem Lauri Ihalainen sd
medlem Katri Kulmuni cent
medlem Eero Lehti saml
medlem Rami Lehto saf
medlem Kristiina Salonen sd
medlem Hanna Sarkkinen vänst

Utlåtande EkUU 11/2015 rd

medlem Ville Skinnari sd
medlem Joakim Strand sv
medlem Antero Vartia gröna
ersättare Sampo Terho saf.

Sekreterare var

utskottsråd Teija Miller.

Utlåtande EkuU 11/2015 rd

Avvikande mening

Motivering

Det ekonomiska läget i Finland är allvarligt. Enligt statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2016—2019 är det uppenbara tecken på det allvarliga läget i Finland att bnp har krympt, de arbetslösa ökat och arbetslöshetsperioderna blivit längre de senaste åren. Dessutom blir befolkningen äldre och det för med sig nya krav på ekonomisk tillväxt och visavi de offentliga finanserna. Också de kommande åren riskerar vår ekonomiska tillväxt att bli långsammare än tillväxten i konkurrentländerna.

Att döma av redogörelsen och budgeten för 2016 har regeringen bara verkningslösa medel till sitt förfogande för att lösa det allvarliga läget i ekonomin och sysselsättningen. Risker att regeringens i och för sig helt riktiga mål för ekonomisk utveckling och bättre sysselsättning inte blir verklighet. Regeringens färdplan för att komma åt situationen förefaller vara en strategi med två metoder: gigantiska nedskärningar och överdriven tro på spetsprojekt.

De strategiska spetsprojekten är regeringens viktigaste satsningar på näringspolitiken och de utlovas en miljard euro. Det finns en del bra teman bland projekten, men finansieringen och de faktiska effekterna väcker en hel del frågor.

Bidragen fördelas på flera olika typer av projekt och över flera år. Det finns allvarliga farhågor om att projektmedlen kommer att vara anspråkslösa på årsbasis, projekten blir alltför splittrade och effekterna små. I detta läge är det svårt att se att spetsprojekten ska spela någon framträdande roll för att få bukt med tillväxtproblemen.

Enligt planen för de offentliga finanserna kommer regeringen att skära ner anslagen till arbets- och näringsministeriets närings- och innovationspolitik med ungefär 200 miljoner euro under ramperioden. Dessutom tänker regeringen skära ungefär 100 miljoner i anslagen till högskolorna inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde. Regeringen satsar alltså på spetsprojekt samtidigt som den gör neddragningar, som i hög grad försämrar möjligheterna att genomföra projekten. Med nedskärningarna spolierar regeringen möjligheterna att generera ekonomisk tillväxt.

Regeringen uppger att den kommer att stryka drygt 100 miljoner i anslagen till innovationsfinansieringsverket Tekes. Följaktligen är det stor risk att vår innovationsverksamhet och höga kompetens går förlorade. Det kommer att ta längre tid att få ut nya produkter på marknaden och i vissa fall hindras marknadsintroduktion. Likaså kommer de viktiga pilotprojekten för små och medelstora företag i riskzonen. Det i sin tur minskar chanserna att få nya arbetstillfällen.

Neddragningar i anslagen till Tekes leder sannolikt också till att företagen satsar mindre på FoU och innovationer, eftersom det inte längre finns några gemensamma projekt och de inte har vare sig intresse eller resurser att genomföra projekt ensamma. Forskning visar att en euro från Tekes leder till att företagen totalt satsar två euro på FoU och innovationer. Också forskningspersonal hamnar i kläm när regeringen skär ner. I värsta fall måste personal sägas upp.

Utlåtande EkuU 11/2015 rd

Varken statsrådets redogörelse eller regeringens åtgärder ger fullgoda svar på de stora frågorna i vår ekonomiska politik och tillväxtproblematiken, det vill säga hur exporten ska stärkas, investeringarna här hemma öka, produktiviteten stiga, sysselsättningen förbättras och kompetensen höjas. I stället genererar regeringen mer arbetslöshet när köpkraften, satsningarna på utbildning och sysselsättning och medlen till FoU och innovationer rinner ut i sanden och osäkerheten ökar.

Finland bör lyfta fram bland annat den privata servicesektorn som ett viktigt insatsområde och införa ett strategiskt program för policyn för näring, tillväxt och sysselsättning inom den privata servicesektorn, inbegripet turism. Samtidigt bör Finland aktivt utnyttja Europeiska fonden för strategiska investeringar (ESIR) för att vi ska få betydande medfinansiering för bland annat infrastrukturprojekt. Finland behöver bli bättre på att söka bidrag för nya investeringar. Internationaliseringen i små och medelstora företag spelar en viktig roll som tillväxtpotential. Därför behöver vi högkvalitativa och likvärdiga tjänster för internationalisering i hela landet.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan och inte stöder statsrådets verksamhetslinje.

Helsingfors 21.10.2015

Lauri Ihalainen sd
Kristiina Salonen sd
Hanna Sarkkinen vänst
Ville Skinnari sd
Antero Vartia gröna